

DAROWIZNA, COFNIĘCIE DAROWIZNY

Pani Ewa prowadzi wraz z mężem gospodarstwo rolne. Posiadają kilkanaście hektarów ziemi. W skład gospodarstwa wchodzi też zabudowania gospodarcze oraz dwupiętrowy budynek mieszkalny w którym zamieszkują wraz z najstarszą córką i jej rodziną (dwójką dzieci i mężem). Ponieważ są coraz starsi i obydwójce mają problemy ze zdrowiem chcieliby przekazać jej gospodarstwo rolne wraz z zabudowaniami a sobie pozostawić tylko dom.

Córka stwierdziła, że najlepiej by było jakby w tym przypadku zrobili darowiznę na jej rzecz. Rodzice jednak trochę się obawiają tej formy przekazania majątku za życia i chcieliby wiedzieć czy darowiznę można odwołać ?

CO TO OZNACZA DLA OBDAROWANEGO I CZYM JEST DAROWIZNA ?

Dokonanie darowizny majątku za życia spadkodawcy jest zjawiskiem, które często występuje w Polsce. Pozwala to uniknąć waśni i sporów związanych z późniejszym dziedziczeniem majątku przez spadkobierców. Niestety, takie rozwiązanie wiąże się z możliwością, że dokonane darowizny będą później wchodziły w skład spadku.

DAROWIZNA

to umowa, która może zostać zawarta między żyjącymi, a jej celem jest dokonanie z różnych pobudek aktu dobroci serca. Umowa darowizny jest dwustronną czynnością prawną i obie strony muszą się na nią zgodzić.

Darowizna przyjęta za życia spadkodawcy wchodzi do masy majątkowej i jest zaliczana do schedy spadkowej osób uprawnionych do zachowku, czyli zstępnych, małżonka oraz wstępnych.

MASA MAJĄTKOWA

to suma praw i obowiązków, jakie przysługiwały spadkodawcy w momencie jego śmierci, mających charakter cywilnoprawny oraz majątkowy.

SCHEDA SPADKOWA

to wartość majątku spadkowego według stanu z dnia otwarcia spadku oraz wartości z dnia orzekania, pomniejszona o długi spadkowe.

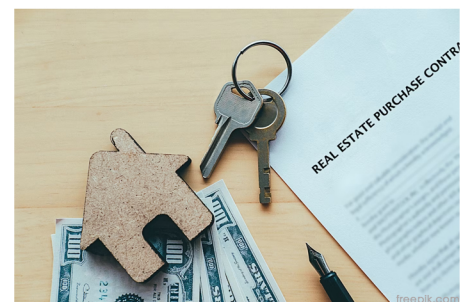

ZACHOWEK

jest instytucją chroniącą osoby najbliższe, które nie zostały uwzględnione w testamencie spadkodawcy i oznacza określoną część ułamkową majątku, która co do zasady należy się, niezależnie od woli wyrażonej w testamencie.

ZSTĘPNI

to przede wszystkim dzieci danej osoby, lecz również wnuki oraz prawnuki. Do tej grupy zaliczają się także: dzieci przysposobione, dzieci uznane za własne, jak również te pochodzące spoza małżeństwa.

WSTĘPNI

oznaczają osoby, od których spadkodawca się wywodzi, czyli rodzice, dziadkowie, czy pradiadkowie.

W kontekście dziedziczenia małżonka istotne jest, żeby pozostawał w ważnym związku małżeńskim z daną osobą w chwili śmierci spadkodawcy.

ZALICZENIE DAROWIZNY NA POCZET SCHEDY SPADKOWEJ

Instytucja zaliczania do spadku darowizn obowiązuje przede wszystkim w celu uniknięcia dwukrotnego obdarowania spadkobiercy w wyniku umowy darowizny oraz dziedziczeniu spadku po spadkodawcy. Na tej podstawie Sąd, obliczając wartość masy spadkowej, może uwzględnić stan darowizny, z chwili jej dokonania, a wartość według cen z chwili orzekania o dział spadku. Wartość jest dzielona między spadkobierców odpowiednio do przysługujących im udziałów.

Umowy darowizn, które będą się zaliczały na rzecz schedy spadkowej to np.:

- Przekazanie środków pieniężnych
- Przekazanie samochodu
- Przekazanie obrazu
- Przekazanie nieruchomości

DAROWIZNY – WYJĄTKI OD ZASADY

Omówienie problematyki zaliczania darowizn na poczet masy spadkowej zależy również od tego, czy prowadzone jest postępowanie o dział spadku, czy występujemy z roszczeniem o zachowek.

Co do zasady na rzecz schedy spadkowej nie zalicza się (zgodnie z art. 1039 Kodeksu Cywilnego):

- Darowizn zwolnionych z obowiązku zaliczenia przez spadkodawcę na rzecz schedy spadkowej. Dokonane przez spadkodawcę na podstawie oświadczenia woli w formie dowolnej, które nie musi być złożone spadkobiercy, żeby uzyskało skuteczność lub zwolnienie wynika z okoliczności, np. oświadczenie złożone w treści aktu notarialnego – umowy darowizny nieruchomości,
- Drobne darowizny zwyczajowo w danych stosunkach przyjęte. Ocena, czy dana darowizna jest drobna oraz zwyczajowo przyjęta powinna być subiektywna. Np. darowizna z okazji ślubu, imienin, rocznicy. Podkreślić jednak należy, iż wskazane wyżej oświadczenie o wyłączeniu przedmiotu darowizny z zaliczenia na schedę spadkową jest skuteczne jedynie w odniesieniu do postępowania o dział spadku, nie jest zaś skuteczne w postępowaniu o zachowek. W konsekwencji oznacza to, że w przypadku wystąpienia przez uprawnionego z roszczeniem o zachowek, daną darowiznę trzeba będzie doliczyć do schedy spadkowej. Innym przykładem, gdy nie dojdzie do zaliczenia darowizny na rzecz schedy spadkowej, jest stan faktyczny, w którym małżonek otrzymał darowiznę od spadkodawcy przed zawarciem z nim małżeństwa.

KIEDY I JAK ODWOŁAĆ DAROWIZNĘ?

Darczyńca ma prawo do odwołania darowizny w ciągu roku od wystąpienia rażącej niewdzięczności. Nie ma natomiast znaczenia, ile czasu upłynęło od zawarcia umowy darowizny. Żeby odwołać darowiznę przez rażąca niewdzięczność,

potrzebne jest oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie. Najlepiej, gdy obdarowany potwierdzi otrzymanie dokumentu również na piśmie. Zwrot przedmiotu odwołanej darowizny powinien nastąpić stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Żądanie zwrotu darowizny może spowodować konflikt między darczyńcą a obdarowanym, który nie godzi się na taki obrót spraw. Darczyńca może dochodzić wydania mu przedmiotu darowizny, rozpoczynając postępowanie sądowe. Wtedy warto zasięgnąć porady adwokata od prawa cywilnego, który rzetelnie przeanalizuje sytuację obu stron i znajdzie rozwiązanie – polubowne bądź na drodze sądowej.

KIEDY NIE MOŻNA ODWOŁAĆ DAROWIZNY?

Odwołanie darowizny nie zawsze jest zgodne z prawem. W Kodeksie cywilnym zawarto następujący zapis: „Przepisów o odwołaniu darowizny nie stosuje się, gdy darowizna czyni zadość obowiązkowi wynikającemu z zasad współżycia społecznego”. Innymi słowy, są sytuacje, w których darowizna była czymś słusznym, moralnie usprawiedliwionym i potrzebnym. Często występują np. na gruncie relacji między rodzicami i dziećmi.

Oprócz tego, tak jak wspomnieliśmy wyżej, odwołanie darowizny nie dojdzie do skutku, gdy darczyńca nie jest w stanie udowodnić, że obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.